UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Decorum

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

medius fidius vitio dicentium, quam quo mancipiorum negotiatores formæ puerorum virilitate exciſa lenocinantur.

Quale diſcrimen declamandi & veri agendi, comperies apud Fabium lib. 1. c. 12 Ibidem de Reſponſo Actii elegantiſſimo. *Fabius Quintil. l. 4. c. 2.*

Declamandi ratio, vt nouiſſime inuenta, ita multo eſt vtiliſſima. Nam & cuncta illa, de quibus diximus, in ſe fere continet, & veritati proximam imaginem reddit. Ideoque ita eſt celebrata vt plerisque videretur ad formandam eloquentiam vel ſola ſufficere. *Mox ſubdit.*

Totum autem declamandi opus, qui diuerſum omnino à forenſibus cauſis exiſtimant, ij profecto nec rationem quidem, qua iſta exercitatio inuenta ſit, peruident. Nam ſi foro non præparat, aut ſcenicæ oſtentationi, aut furioſæ vociferationi ſimilimum eſt. Quid enim attinet iudicem præparare, qui nullus eſt.

Narrare, quod omnes ſciant falſum: probationes adhibere cauſæ, de qua nemo ſit pronuntiaturus? Et hæc quidem otioſa tantum. Affici vero, & ira & luctu permouere, cuius eſt ludibrii, niſi quibusdam pugnæ ſimulachris ad verum diſcrimen, aciemque iuſtam conſueſcimus? Nihil ergo inter forenſe genus dicendi, atque hoc declamatorium intererit, ſi profectus gratia dicimus nihil. *Fab. l. 2. c. 11.*

Vetus ille declamandi recitandique mos quam fuerit olim ſolemnis, cum ex aliis authoribus, tum ex Plinianis epiſtolis abunde liquet: cuius vtilitas maxima fuit: Nempe quod hunc ceu Lydium lapidem (vt eſt in prouerbio) ſcripta ſua probarent. Quoties enim apud multitudinem dicimus, facile experimur, num felix ſit inuentio, num diſpoſitio concinna modo appoſita elocutio: & quanquam taceant auditores, ex illorum tamen vultibus intelligere licet, album an atrum (quod aiunt) calculum recitantibus, aut dicentibus nobis adiiciant. *B. Rhenanus in Maximum philoſophum Platon.*

Declamatio, eſt domeſtica & vmbratilis exercitatio quæ fit intra priuatos parietes, quo in genere pueri etiamnum apud ſtudiorum ſuorum moderatores exercentur. Solebant olim cauſas acturi domi prius præmeditari & ſublata ſonoraque voce recitare quæ in foro dicturi eſſent. Exemplum extat de Demoſthene in Plutarcho: de Gracchis item. Cicero in oratore, non declamatorem (inquit) de Ludo, non rabulam de foro, ſed perfectiſſimum & doctiſſimum oratorem quærimus. Quid declamatores, cauſidici, rhetores, oratores differant, ex ſupra dictis facilè eſt colligere.

Decorum.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

DECORVM. τὸ δέον. Eſt ipſum quod fieri oportet: idque tam ſummum quam medium nominari poteſt. Summum quidem, quod nihil ſibi vel addi vel auferri poſtulet. Medium autem quod inter exceſſum atque defectum ſit locatum. *Theag. apud Stob ſer. 1. qui eſt de prudentia.*

Decorum. τὸ πρέπον, τὸ καλὸν, τὸ κόσμιον, id quod elegans conueniens, pulchrum, compoſitum & ornatum, in rebus, locis temporibus: hominumque dictis & factis apparet atque requiritur. Vel, vt *Cicero* vult, *Offic.* 1. Philoſophi decorum id volunt eſſe, quod ita naturæ conſentaneum ſit, vt in eo moderatio & temperantia appareat cum ſpecie quadam liberali. Hebr. *Kiſchron* à verbo *Gaſcher*, id eſt, congruit, conuenit, commodus fuit, vtilis fuit. Et *Naaveh* à *Navah*, decorus fuit, habitauit in loco laudabili, pulchro amœno, ſuaui. Cognationem habet cum *avah*, appetiit: nam decora appetuntur auidè. Hinc ναίω, νάω, habito in loco decoro: αἰνέω laudo, decoro. ἠ νῦος; ἐν νηῦς, bonus, decorus, pulcher: ἐΰς, bonus, εὖ bene, ἠΰ bonum.

¶ BIBLICI LOCI.

Decorum in Eccleſia ſeruetur oportet, 1. *Cor.* 14. *v.* 40.

¶ PHILOSOPHICÆ SENTENTIAE.

Decorum aliud eſt quam pulchrum. *Plat. in dial. de pulchro.*

Cæterum decorum & indecorum ita ſe inuicem habent, vt æquale & inæquale, ordinatum & inordinatum. Partes enim alicuius inæquales ad medium ſuum, non ad ſe inuicem referuntur. Itaque angulum obtuſum nominamus qui maior eſt recto: acutum vero, qui recto minor eſt. Item rectam lineam maiorem, quæ excedit illam quæ in centro dicitur. Sic dies longior dicitur, nimirum quam æquinoctialis. Ita corpus morbis afficitur, aut calidiore qui ſupra mediocritatem, aut frigidiore, qui infra conſiſtit. Eadem eſt ratio ac proportio in anima, & eis, quæ circa ipſam conſiderantur. Igitur audacia exceſſus eſt Decori in grauioribus rebus ſuſtinendis. Eiusdem defectus eſt timiditas. Item ira ſupra quam decet animi ſequitur impetum, indolentia, minusque. Itidem [...] fectionibus circa ſua obiecta. Decet autem ipſum [...] qui virtus dici meretur, & affectuum mediocritas [...] que nimiis duci affectibus. *Theag. apud Stob. ſer. 1.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Socrates. cum Socrati Lyſias orationem quam in [...] nem compoſuerat, recitaſſet. Præclara, inquit, & eleg[...] ſed non conuenit Socrati. Erat enim forenſi inſtitu[...] philoſopho, ac tali philoſopho. Rurſus Lyſiæ percon[...] nam iudicaret orationem, putaret ſibi non conuen[...] quit, fieri poteſt, vt amictus aut calceus elegans ſit, [...] tamen alicui non conueniat: Hoc ipſum Valerius M[...] minus Socratice: ſic enim Lyſiæ reſpondiſſe memor[...] iſtam, nam ego ſi adduci poſſem vt eam in vltima S[...] ne perorarem, tum meipſum morte mulctandum [...] *raſ. l. 3. apoph.*

Plato, ſi quando forte incidiſſet Plato in eos qui [...] quippiam agerent, digreſſus conſueuit dicere, N[...] Nemo ſuam turpitudinem perſpicit, ſed ſibi quiſque [...] Ex aliis igitur diſcendum, quam indecora ſint quæ p[...] tem geruntur. *Laer. lib. 3.*

Iſocrates, in conuiuio Nicocreontis Samiorum [...] conuiuis iuberetur dicere: His, inquit, quibus ego va[...] eſt tempus: in his vero quæ hoc tempus requirit, ego [...] cuſauit inter pocula dicere, qui apud ſobrios de rebu[...] re conſueuerat. *Eraſ. lib. 8 apoph.*

Pylades cum ſaltans Herculem furentem, nonnull[...] ſtrioni conuenientem, minus ſeruare videretur, [...] ridentes increpuit, dicens, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι [...] rentem ſalto. Significans, hoc ipſum quod videba[...] maxime decorum eſſe. *Eraſ. 6. apoph.*

Stratonicus, Ptolemæo Rege de muſica cum [...] ſius differente: Aliud eſt, inquit, ô Rex ſceptrum, a[...] gnificans, non eſſe regium, de Muſica cum muſico [...] *6. apoph.*

Callicratidas, cum à Lyſandri amicis ſolicitaretu[...] ipſis accepta pecunia quendam ex hoſtibus occide[...] ſit. Cui cum Cleander dixiſſet, Accepiſſem profe[...] ego Callicratidas fuiſſem, Et ego, inquit, ſi fuiſſem C[...] dicto monuit: in omni actione ſpectandum eſſe per[...] *Plut. in Lacon.*

Leotychidas, cuidam obiicienti quod facile mu[...] inquit, ſed pro temporum ratione, non vt vos, prop[...] dentis eſt, pro re nata nouare conſilia: at ſine cauſa [...] fieri, inconſtantiæ vitium. *Plut. in Lacon.*

Archidamus, cuidam qui vitio vertebat Hecat[...] um clariſſimo, quod adhibitus ipſorum conuiuio n[...] deris, inquit, mihi neſcire, quod hic qui dicendi no[...] dicendi norit opportunitatem. In ſenatu, in foro, in [...] legationibus, aliisque reipublicæ negotiis locus eſ[...] uiuiis temulentis maiore cum laude tacet erudi[...] tur. Sic periti bellatoris eſt, non minus ſcire re[...] quam pugnandi. *Plut. in Lacon.*

Idem ad Græcos, qui pacta reſcindere nolebant [...] erat: Ouis ſemper eandem edit vocem, cæterum ho[...] varias emittit. Quo admonuit pro tempore, proque [...] dum eſſe ſermonis habitum. Eſt enim vbi loquend[...] eſt vbi blandius: vbi magnificentius, vbi ſubmi[...] perfidiam, magna eſt prudentia. Porro ouiles more[...] re, qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis accommoda[...] *Lacon.*

Padaretus, conſpecto quodam qui natura moll[...] manitatem laudabatur à ciuibus, dixit: nec viros, q[...] miles ſint oportere laudare, nec mulieres, quæ vi[...] les, niſi ſi qua mulierem vrgeat neceſſitas. Senſit a[...] num virum, aliud bonam mulierem, ac pro mulier[...] figurata accepit neceſſitatis excuſationem: in viro [...] mulierem, nullam recepit excuſationem. Ita non ca[...] ra principi eſt, quæ plebeio, non eadem magiſtratu[...] *Plut. in Lacon.*

C. Publicius ſolicitus eſt dicere, P. Mummii, c[...] minem eſſe. Sentiens, illum dexteritate facilitateq[...] ſtatum eſſe accommodatum. Eodem ſenſu Pollion[...] mnium horarum fuiſſe hominem legimus. Et Tiber[...] familiarius ab ipſo dilectos, omnium horarum a[...] bat. *Eraſ. l. 6. apoph.* De Ariſtippo dicitur, Omn[...] cuit color, & ſtatus, & res. *Horat.*

Bibulus, cum in ſenatu, variantibus ſententii[...] perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam [...] lendam: Bibulus, Pompeio inimicus, primus in Se[...] nem tulit, vt vnicus conſul Pompeius decerner[...] inquit, Reſpub. ab imminente procella per illum [...] optimo parendum erit. Egregius animus, qui p[...] tem poſthabuit Reipubl. commodis. Eam ſen[...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

alio dictam comprobare licet ab ipſo non debuerit profici-
ſ. apoph. ex Plut.

Caius Iulius Cæſar, Metello obſiſtenti, ne pecunias ab ...olleret, ne peccaret in leges: Non idem, inquit, armorum ...tempus eſt. Abſcede igitur, ac poſtea quum facta pace, ar- ...poſuerimus, tunc, ſi videbitur, plebis petronum age. *Eraſ.4. ex Plut.*

...genes, cum vidiſſet fœminam diis procumbentem ita curua- ...pore vt à tergo quædam apparerent, quæ nudari non decet o- ...hominum, adiit illam, dicens: Non vereris mulier: ne ſtante ...ergum tuum Deo (nam illius plena ſunt omnia) parum de- ...te geras? Idem Æſculapio percuſſorem conſecraſſe dicitur, ...currens procidentes in faciem contereret, hoc figmento de- ...homines à ſuperſtitione, qui credunt deos non audituros, ...indecoro corporis geſtu ſupplicent. *Laert. l.6.*

¶ SIMILITVDINES.

...ut bonum hiſtrionem quamcunque ei poëta dederit ...eius decorum ſeruare decet: Ita bonum virum, quamcū- ...fortuna dederit. Nam ipſa, vt Bion inquit, veluti poetria nunc ...nunc vltimi actoris locum nobis tribuit, alias Regis, alias Me- ...perſonam. *Apud Stobæum ſermo 1. de Prudentia.*

...vt pulchritudo corporis apta compoſitione membro- ...mouet oculos, & delectat, hoc ipſo quod inter ſe omnes partes ...quodam lepore conſentiunt; Sic hoc decorum, quod elucet in ...mouet approbationem eorum, quibus cum viuitur ordine, & ...ſtantia, moderatione omnium dictorum atque factorum. *Lib.1.*

...vt alia veſtis magis ſapientem decet quam alia, cum nul- ...decens: Sic magis congruit hoc aut illo loco viuere.

...hamæleon herba mutat foliorum colores cum terra in qua na- ...hic nigra, illic viridis, alibi cyanea, & alibi crocea & aliis aliis ...coloribus: Ita conuenit hominem pro loco, in quo agit, vita ha- ...commutare. *In ſimilibus.*

Vide Dignitas, Honeſtas, Honor, Magnificentia, Maieſtas, Orna- ...tum.

Dedecus.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

DEDECVS, ignominia, & veluti infamia quædam, ex re turpi- ...ter geſta, probrum, turpitudo, αἰσχύνη, ἀκοσμία. Heb. *Kerppah*, à verbo *Karaph*, opprobrauit, exprobrauit, conuitiatus eſt, vi- ...perauit. Et in voce paſſiua, 1. coniug. probris affectus eſt. Item, *Ka-* ... contemptus, ignominia, *Pſa.*83. & *Prou.*11.2. à verbo *Kelah* ſpre- ...ignominia affecit. *Deut.* 27.12.

...dedecet pro eo accipitur, quod eſt inconueniens, ineptum & ... Vnde dedecoro, quod fœdo, & contumelia atque ignominia ... Cic. *Magiſtratum ipſum dedecorabat.* Huius oppoſitum eſt ..., media producta, quod eſt orno. Et decorum, quando ſub- ...tiuum eſt, quod ſignificat decentiam quandam rebus, perſonis, ...poribus, & locis, ſiue in agendo, ſiue in loquendo accommo-

¶ PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

De aduentitio dedecore. DIAL. XXIV. Franciſci Petrarchæ.

DO I.

...eno crimine infamor. R. Dicebam modo & ſic eſt. Alieni te ...nis dolor attingere poteſt, non infamia. Verum loquor, Falſa ...et ſit dura, durabilis non erit, & infamiam & gloriam, vt lon- ...it, tuo tu quidem ex agello an.mi, propria vitam falce meſ- ...s. D. Alieno crimine mœſtus ſum. R. Credo hercle. Eſto autem ...us innocentia, niſi magis alieno tangeris quam tuo, non vt ...onii hæreditas, ſic & famæ eſt, & ſi eſſet repudiari poſſet. O- ...m & infamem hæreditatem adire nemo cogitur. Nunc (vt ...nominum ſucceſſio nulla, nulli agnationum, aut cognatio- ...gradus, hac in re ſeu tu clarum tibi, ſeu tu fuſcum nomen o- ..., à te illud non ab alio petendum erit, tuis opus eſt meritis, ...quidem alienis nec fœdari potes nec ornari. Quid tabellio- ...bios? Quid teſtantem? Qui amantiſſimo clariſſimoque ſeni ...his? ſeu quid horres obſcurum, nec verum decus inde, nec de- .... Non legatur fama, ſed quæritur. D. Meorum grauor infamia. R. Immo quidem tua te premit opinio, humanæ miſeriæ radix in- .... Pone illam, falſo faſce leuaberis. D. Meorum criminibus infa- ...or. R. Nego id quidem fieri poſſe, ſed vt fatear. Præſtat tamen a- ...te flagitiis infamem eſſe, quam alios tuis. Multo eſt enim gra- ...peccati pondus, quam infamiæ, vbi peccatum illis miſeria vera .... Contra autem, falſa infamia veræ miſeriæ nihil habet, falſa vero ...oria plurimum, plebeios licet animos illa pungat, hæc mulceat. D. Meorum infamia, non tangi nequeo. R. Tangi pium. Sterni mi-

ſerum. Proinde dum reliquiæ ſpei ſunt, ſummo ſtudio tuorum famæ atque inde ſuſceptæ perturbationi tuæ conſule. Si ſpes omnis abierit illis omiſſis ſolicitudinem, atque angores deponendos cenſeo. Nam & incaſſum niti, & triſtitiæ materiam aucupari par demētia eſt. D. Seruilibus probris notor. R. Meritam patientiæ pœnam luis, cum diluere notam poſſis ſcelerum, pulſis authoribus. D. At meorum, qui tam facile pelli nequeunt, vror probris. R. Quorum quæſo. Iam parentum caſtigatio filiis nullo iure permiſſa eſt. Inde tibi igitur nihil infamiæ, quin potius recto iudicio quaſi quidam fulgor ex tenebris naſci poteſt. Nam cum virtutis proprium difficultas ſit, multo difficilius eſt obſcuris, quam claris duobus rectum iter tenuiſſe. Sin vxoris, quid hic vero te agere oporteat, quorum pro remedio meminiſſe paulo ſupra monui. Si natorum, reſpice, qui viri quos filios habuere. Fabius Maximus, ac Scipio Africanus, & Pompeius Magnus. (Non enim imperii, atque opum, ſed ætatis, & gloriæ ſequor ordinem) quem aut Veſpaſianus vltimum, aut Aurelius Antoninus vnicum, aut Seuerus primum, quos in genere alio, Hortenſius ac Cicero. Quam poſtremo filiam Auguſtus Cæſar; Aut quem filium Germanicus. Magna de luce magnas tenebras videbis, & intelliges, hoc prolis infortunium neſcio quidem vnde, ſed in maximam quamque familiam ſuo iure familiarius ſcandere, & cuique ſuas vomicas domi eſſe vel ignotas viciniæ, vel neglectas, nec fratrum, nepotumq; deerant exempla. Illa poſui quorum, quo propior, & grauior videri pudor ſolet. Omnium vna eſt regula. Alterius quisquis ille ſit, maculas inuito alteri, nec affigi poſſe, nec hærere.

Defectio.

DEFECTIO, Receſſio ſeu rebellio, vel militum ab Imperatore, vel ciuitatis à Domino, dicunturque deficere, qui ab eorum gubernatione & ſubiectione diſcedant, Græce ἀποςασία, Heb. *Méredh*, à verbo *Maradh*, defecit ab aliquo, rebellauit, & perfide egit. Inde ἁμαρτάνω pecco, ἁμαρτία, peccatum, ἁμάρτωλος peccator: & fortaſsè μιαρός, ſceleſtus, Gall. Maraud. quis enim impurior homine apoſtata, eſſe poteſt, præſertim eo qui à ſincera Chriſti cognitione defecit? Dicitur etiam defectio Heb. *Peſchaha*, à verbo *Peſchaha*, à verbo *Paſchaha*, transgreſſus eſt legem malitiosè, perfide egit, malignè præuaricatus eſt, rebellis fuit, defecit.

¶ LOCI BIBLICI.

Defectio, à verbo Dei, *Marc.* 4. ꝟ.17. Defectio Iſraelitarum à domo Dauid, Dei voluntate quatenus contigit, 2. *Par.*10.11. & 11.14. Defectionis à Deo pœna. *Oſe.*7.*v.*13.14.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Nunc venit ſuper te plaga, & defeciſti. *Iob.*4.

Lædetur quaſi vinea in primo flore botrus eius. *Ibid.*15.

Qui ſpernit modica, paulatim decidit. *Eccl.*9.

Exſpectaui vt faceret vuas, & fecit labruſcas. *Eſa.*5.

Concipietis ardorem, & parietis ſtipulam, ſpiritus veſter, vt ignis, vorabit vos, *ibid.*3.

Facti ſunt ſicut herba tectorum, quæ exaruit. *ibid.*37.

Reſpexiſtis ad amplius, & ecce factum eſt minus, & intuliſtis in domum, & exufflaui illud: quam ob cauſam dicit Dominus: quia domus mea deſerta eſt, & vos feſtinatis vnusquisque in domum ſuam. *Agg.*1.

Quis vidit domum iſtam in gloria ſua prima? *ibid.*

Non abiicio gratiam Dei. *Gal.*2.

Fratres, ſtabiles eſtote & immobiles, abundantes in opere Domini. 1. *Cor.*15.

Sic ſtulti eſtis, vt cum ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini. *Gal.* 3

Currebatis bene, quis vos impediuit? *ibid.*5.

Bonum facientes non deficiamus, tempore ſuo metemus. 6.

Spiritum nolite extinguere. 1. *Theſ.*5.

Fratres nolite deficere benefacientes in Chriſto Ieſu. 2. *Theſ.*3.

Non ſegnes efficiamini. *Hebr.*6.

Memor eſto vnde excideris. *Apoc.*2.

¶ SIMILITVDO.

Sicut domus quæ habet validum fundamentum, ſi pars aliqua parietis vel tecti ceciderit, ruina eius magna non erit, quia poteſt fieri, vt iterum reparetur: ſi autem fundamentum eius caſum fuerit paſſum, tunc eſt ruina eius magna, quia tota venit deorſum: Sic & Chriſtianus ſi aut fornicatus fuerit, aut adulteratus, aut homicidium fecerit, cecidit quidem, tamen ruina eius magna non eſt, quia pœnitentia iterum poteſt ſurgere, ſicut Dauid: ſi autem de fundamento fidei aliquid fuerit paſſus, id eſt, ſi præuaricatus fuerit, & ad gentiles aut hæreticos tranſierit, tunc eſt ruina eius magna, quia totus funditus ruit. *In 7. Matth. hom.*20.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Defectionis exempla: Sodomitæ & alii, *Geneſ.*14. *verſi.* 4. Filii Dei, 6. *verſic.*2. Abſalom, 2. *Sam.*15. *verſic.*10. Edom. 2. *Paralip.*21. *v.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN